

บทสรุปผู้บริหาร

งานวิจัยนี้เป็นการส่งเสริมและผลักดันให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีอัตลักษณ์และความโดดเด่นในเชิงวัฒนธรรมอาหาร ที่สอดคล้องกับความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารสำหรับพื้นที่ในเขตจังหวัดภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร จากนั้นจัดทำคู่มือสรุปเส้นทางการท่องเที่ยวในภูมิภาคข้างต้น รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นประจำจังหวัด จากผลการวิจัยพบว่าแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมคือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยภูมิภาคเหนือเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวสูงสุด เมื่อศึกษาจังหวัดยอดนิยมแยกตามภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์ และกรอบงานวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารสำหรับพื้นที่ในเขตจังหวัดภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ และกรุงเทพมหานครบริเวณรอบเกาะรัตนโกสิน
2. จัดทำคู่มือสรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารสำหรับพื้นที่ในเขตจังหวัดภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร
3. สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นประจำจังหวัด ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัด ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารประจำจังหวัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยโครงการนี้จะทำการสำรวจและกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร โดยแบ่งตามภูมิภาคของประเทศไทย คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และเขตกรุงเทพมหานครบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ รวมทั้งสิ้น 7 ภูมิภาคทั่วประเทศ ดังนี้

- 1) เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในเขตจังหวัดภาคกลาง โดยไม่นับรวมกรุงเทพมหานคร
- 2) เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในเขตจังหวัดภาคตะวันออก
- 3) เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในเขตจังหวัดภาคเหนือ
- 4) เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 5) เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในเขตจังหวัดภาคใต้
- 6) เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในเขตจังหวัดภาคตะวันตก
- 7) เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในเขตกรุงเทพมหานครบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์

โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการเก็บข้อมูลงานวิจัย ดังนี้

- 1) พื้นที่: กรุงเทพฯ:-การรวบรวมข้อมูลจังหวัดและสถานที่ท่องเที่ยวไทยในค่านิยมและใฝ่ฝันอยากไปเยือนของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ เพื่อเป็นการคัดกรองจำนวนจังหวัดในประเทศไทยที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน (กลุ่มเป้าหมาย: ชาวไทย 700 คน ชาวต่างชาติ 300 คน)
- 2) พื้นที่: จังหวัดยอดนิยมนตามผลแบบสอบถามข้อ 1):-การรวบรวมข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวไทยยอดนิยมนทั้งช่วง Low season และ High season เพื่อเป็นการคัดกรองเส้นทางท่องเที่ยวยอดนิยมนโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ (กลุ่มเป้าหมาย: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวประจำจังหวัด (อยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด) 7 ภูมิภาคทั่วประเทศ และโดยข้อมูลสถานที่ยอดนิยมนจากผลการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว
- 3) พื้นที่: จังหวัดที่ผ่านการคัดเลือกจากแบบสอบถาม:-การสำรวจข้อมูลเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร แบ่งเป็น อาหารและผลไม้ประจำถิ่น และผลิตภัณฑ์อาหาร OTOP ประจำจังหวัด (พื้นที่เป้าหมาย: 1) ผลสรุปรายชื่อจังหวัดยอดนิยมนจากแบบสอบถาม ลำดับ 1 และ 2) เส้นทางท่องเที่ยวยอดนิยมนจากแบบสอบถาม ลำดับ 2)

4) พื้นที่: กรุงเทพฯ:-การจัดประชุม Focus group เพื่อประเมินผลความพึงพอใจ
เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร (กลุ่มเป้าหมาย: 1) สำนักงานพัฒนาการ
ท่องเที่ยวประจำจังหวัด (อยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด) ตามรายจังหวัดที่ทำการ
กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว 2) บริษัทนำเที่ยว 10 แห่ง)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร ครอบคลุมถึง เส้นทาง
แหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม และแหล่งท่องเที่ยว UNSEEN (ถ้ามี) ที่พักแรม อาหารและผลไม้ประจำถิ่น
อาหารริมทาง (Street food) และผลิตภัณฑ์อาหาร OTOP ประจำจังหวัด

2) สืบค้นและรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมอาหารเชิงพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับ
ความโดดเด่น เป็นจุดขายและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอาหารและผลไม้ในแต่ละท้องถิ่น อาหาร /
เครื่องดื่มท้องถิ่นยอดนิยมประจำจังหวัด โดยแบ่งตามประเภทของอาหาร ได้แก่ อาหารคาว อาหาร
ว่าง และอาหารหวาน, เครื่องดื่ม, วัตถุดิบอาหารท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์เด่นของจังหวัด องค์ความรู้
ด้านภูมิปัญญาอาหารประจำท้องถิ่น ความเป็นมาและวิวัฒนาการของอาหารและผลไม้ประจำถิ่นตาม
เส้นทางการท่องเที่ยวยอดนิยมแต่ละภูมิภาคของไทย ตามผลสรุปจากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจาก
นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

3) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริการอาหารแก่นักท่องเที่ยว
ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ ความรู้ด้านการจัดการธุรกิจบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว
การสุขาภิบาลอาหาร คุณค่าของอาหารและโภชนาการ ความสะอาดและปลอดภัยของอาหารสำหรับ
การบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและการบังคับใช้สำหรับธุรกิจอาหารประเภท
ต่างๆ โดยอยู่บนพื้นฐานความรู้ด้านธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4) ศึกษาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบของเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับ
อาหารกับเส้นทางการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิมที่จัดบริการแก่นักท่องเที่ยวโดยบริษัทนำเที่ยวใน
ปัจจุบัน โดยเน้นที่ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่โดดเด่นและเป็นจุดขาย ทั้งช่วง High
season และ Low season ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละเส้นทางการท่องเที่ยวทั่วประเทศ

5) ศึกษาข้อมูลด้านการบริหารจัดการและการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อ
ใช้ในการวางแผนพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในแต่ละช่วงของฤดู
ท่องเที่ยวตลอดทั้งปี

การดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวยอดนิยมในประเทศไทย โดยแบ่งตามแต่ละพื้นที่ รวม 7 พื้นที่ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้และกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงานเพื่อคัดกรองข้อมูลรายชื่อจังหวัดและสถานที่ท่องเที่ยวไทยในความนิยมและใฝ่ฝันอยากไปเยือนของนักท่องเที่ยว ขั้นตอนนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามความนิยมและใฝ่ฝันอยากไปเยือนของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 700 คน และชาวต่างชาติ (แยกตามสัญชาติ) จำนวน 300 คน โดยมีการสอบถามความพึงพอใจเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร ขั้นตอนนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามเส้นทางท่องเที่ยวไทยยอดนิยม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว โดยเนื้อหาประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภูมิภาคที่อาศัยปัจจุบัน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด ชนิดตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้แก่ จำนวนครั้งในการท่องเที่ยว ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ใช้ในการท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว จังหวัด/สถานที่ท่องเที่ยวที่สนใจในแต่ละพื้นที่ (ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร)

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพของเส้นทางท่องเที่ยวอดนียมในประเทศไทย โดยแบ่งตามแต่ละพื้นที่ รวม 7 พื้นที่ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้และกรุงเทพมหานคร ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดเกิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ข้อมูลที่ได้เกิดจากการศึกษาข้อมูลเชิงทฤษฎี โดยการรวบรวมองค์ความรู้ด้านการจัดการและการตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศ ความโดดเด่น เป็นจุดขายและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอาหารและผลไม้ในแต่ละท้องถิ่น อาหาร / เครื่องดื่มท้องถิ่นยอดนิยมประจำจังหวัด วัดฤดูอาหารท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์เด่นของจังหวัด อาหารริมทาง (Street food) องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาอาหารประจำท้องถิ่น ความเป็นมาและวิวัฒนาการของอาหารและผลไม้ประจำถิ่นตามเส้นทางการท่องเที่ยวอดนียมแต่ละภูมิภาคของไทย นโยบายภาครัฐในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับชุมชน ทั้งนี้เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ วางแผนการตลาดและจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติได้สัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นและมีความสำคัญในแต่ละท้องถิ่น โดยได้รับประสบการณ์จากการลิ้มรสอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นถือว่าเป็นจุดขายของชุมชนในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางในแต่ละจังหวัด ขั้นตอนนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ การสืบค้นข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารอ้างอิงต่างๆ และการสัมภาษณ์ภาคสนาม จากแหล่งอ้างอิงต่างๆ ได้แก่

- 1) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
- 2) ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว
- 3) สมาคมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ
- 4) ชาวบ้านท้องถิ่น

2.2 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเชิงสำรวจ โดยการรวบรวมข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยมุ่งเป้าที่อาหารและผลไม้ประจำถิ่น อาหารริมทาง (Street food) และผลิตภัณฑ์อาหารท้องถิ่นประจำจังหวัด (OTOP) ทั้งนี้เพื่อคัดกรองเส้นทางท่องเที่ยวไทยอดนียมปัจจุบันสำหรับทั่วทุกภูมิภาคของไทย ขั้นตอนนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยวอดนียมประจำจังหวัด โดยสืบค้นข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงต่างๆ ได้แก่

- 1) คู่มือการท่องเที่ยว
- 2) นิตยสารการท่องเที่ยว
- 3) ธุรกิจจัดบริการนำเที่ยวภายในประเทศ และ
- 4) เว็บไซต์เผยแพร่ต่างๆ ที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ขั้นตอนการวิจัย

1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสำรวจข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเชิงลึกด้านการจัดการการท่องเที่ยวภายในประเทศ ข้อมูลเชิงวัฒนธรรม ความเป็นมาและวิวัฒนาการของอาหารและผลไม้ประจำถิ่น อาหารริมทาง (Street food) รวมทั้งที่มาของการเป็นอาหารและผลไม้ประจำถิ่นในแต่ละเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร การจัดการและการวางแผนการตลาดท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในแต่ละเส้นทาง นโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับชุมชน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบด้านจุดขายของผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวในแต่ละเส้นทางโดยพิจารณาทั้งช่วง High season และ Low season ซึ่งมีความแตกต่างกันในการใช้วางแผนการตลาดเพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละเส้นทางตลอดทุกฤดูกาลท่องเที่ยวของปี

2) ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดการและวางแผนการตลาดสำหรับเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาค

3) จัด Focus Group ที่มงานวิจัยเพื่อกำหนดเส้นทางและการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในระหว่างการเดินทางแต่ละภูมิภาค

4) รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอาหารตามเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร ความโดดเด่น เป็นจุดขายและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของอาหารและผลไม้ในแต่ละท้องถิ่น อาหาร / เครื่องดื่มท้องถิ่นยอดนิยมประจำจังหวัด วัตถุประสงค์อาหารท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์เด่นของจังหวัด อาหารริมทาง (Street food) องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาอาหารประจำท้องถิ่น ความเป็นมาและวิวัฒนาการของอาหารและผลไม้ประจำถิ่นตามเส้นทางการท่องเที่ยวยอดนิยมแต่ละภูมิภาคของไทย การจัดการและการวางแผนการตลาดเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวและเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร องค์ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ

การบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยวด้านการสาธารณสุข คุณค่าและโภชนาการอาหาร สุขอนามัย ความสะอาดและความปลอดภัยของอาหาร กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการบังคับใช้

5) จัด Focus Group หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด รวมทั้งธุรกิจจัดบริการนำเที่ยวภายในประเทศ เพื่อระดมความคิดและให้ความเห็นต่อผลการดำเนินงานวิจัย ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ในการผลักดันและส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร

6) จัดทำคู่มือสรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในประเทศไทย ทั้งหมด 7 ภูมิภาค

ผลการวิจัย

งานวิจัยการศึกษาการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารสำหรับพื้นที่ในเขตจังหวัดภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ และกรุงเทพมหานครบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์ จำนวน 7 พื้นที่ โดยวางแผนการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่า

ผลการวิจัยเชิงปริมาณมีดังนี้ จากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 507 คน คิดเป็นร้อยละ 72.43 มีอายุในช่วง 41 – 50 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 26.14 สถานภาพสมรสแล้ว จำนวน 373 คน คิดเป็นร้อยละ 53.29 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 429 คน คิดเป็นร้อยละ 61.29 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 374 คน คิดเป็นร้อยละ 53.43 ระดับรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท 165 คน คิดเป็นร้อยละ 23.57 ภูมิลำเนาเดิมในภาคใต้ 190 คน คิดเป็นร้อยละ 27.14 และอาศัยในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวน 335 คน คิดเป็นร้อยละ 47.86 โดยส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศ 1 – 3 ครั้งต่อปี จำนวน 455 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 วัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว คือ พักผ่อน จำนวน 381 คน คิดเป็นร้อยละ 54.43 แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการเดินทางภายในประเทศ คือ สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 40.86 ทั้งนี้ สถานที่พักแรมยอดนิยมอันดับแรกคือ โรงแรม จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 44.71 รองลงมาคือ รีสอร์ท/บังกะโล จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 22.57 และบ้านญาติ/บ้านเพื่อน จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 11.14 ตามลำดับ

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม อันดับแรกคือ แหล่งท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ป่า ทะเล จำนวน 449 คน คิดเป็นร้อยละ 64.14 รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และศาสนสถาน เช่น วัด พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 21.57 และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุนทรีย์ในการรับประทานอาหาร เช่น ตลาดดอนหวาย ดอนหอยหลอด บางปู จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 23.86 ตามลำดับ

ภูมิภาคยอดนิยมที่ผู้ตอบแบบสอบถามอยากไปท่องเที่ยว อันดับแรกคือ ภาคเหนือ จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 34.29 รองลงมาคือ ภาคตะวันออก จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 19.29 ตามลำดับ

ภาคกลาง อันดับแรกคือ พระนครศรีอยุธยา จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงมาคือ สุพรรณบุรี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 11.29 และเพชรบูรณ์ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 8.71 ตามลำดับ

ภาคตะวันตก อันดับแรกคือ ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 42.71 รองลงมาคือ เพชรบุรี จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 25.29 และกาญจนบุรี จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 27.86 ตามลำดับ

ภาคตะวันออก อันดับแรกคือ จันทบุรี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 25.14 รองลงมาคือ ฉะเชิงเทรา จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 18.57 และระยอง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 17.29 ตามลำดับ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันดับแรกคือ นครราชสีมา จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 14.14 รองลงมาคือ หนองคาย จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 10.29 และขอนแก่น จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 11.29 ตามลำดับ

ภาคเหนือ อันดับแรกคือ เชียงราย จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 38.29 รองลงมาคือ เชียงใหม่ จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 20.86 และแม่ฮ่องสอน จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 19.57 ตามลำดับ

ภาคใต้ อันดับแรกคือ สุราษฎร์ธานี จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 29.29 รองลงมาคือ ภูเก็ต จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 16.29 และกระบี่ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ตามลำดับ

โดยภายในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนครั้งในการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยเฉลี่ย 4.95 ครั้งต่อปี ระยะเวลาในการท่องเที่ยวภายในประเทศต่อครั้ง 3.77 วันต่อครั้ง และมีจำนวนผู้ร่วมเดินทางในแต่ละครั้ง 8.37 คน ต่อครั้ง

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวโดยมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนการเดินทาง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 32.57 และการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวโดยไม่มี

การวางแผนล่วงหน้าก่อนการเดินทาง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 13.14 ในส่วนของเวลาที่เลือกใช้ในการท่องเที่ยว อยู่ในช่วงของวันหยุดต่อเนื่องกับวันนักขัตฤกษ์ จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 29.43

ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับอาหารการกินในระหว่างการท่องเที่ยวมากเป็นพิเศษ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 13.71 แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่ที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับร้านอาหารและอาหารเด่นๆ ในเส้นทางท่องเที่ยวก่อนการเดินทาง คือ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 34.43 ให้ความสำคัญกับการเลือกรับประทานอาหารในระหว่างการเดินทางจากร้านอาหารที่สะอาดและปลอดภัยก่อนเสมอ จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 26.29 ให้ความสำคัญกับการเลือกรับประทานอาหารในระหว่างการเดินทางจากร้านอาหารที่มีชื่อเสียงด้านความอร่อยก่อนเสมอ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 18.86 ชื่นชอบในการรับประทานอาหารไทยที่เป็นอาหารประจำท้องถิ่นในระหว่างการท่องเที่ยว จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และมีความเห็นว่าเป็นเรื่องของการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีส่วนช่วยให้การท่องเที่ยวน่าประทับใจมากขึ้น จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงศึกษาสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรมอาหาร รวมถึงผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดดังกล่าวเพื่อเป็นข้อมูล ดังนี้ ภาคเหนือ สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ อาหารท้องถิ่นที่เป็นที่นิยมรวมถึงผลิตภัณฑ์โอท็อป ได้แก่ ผลไม้เมืองหนาว ชา ไร่ข้าว เป็นต้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ อาหารท้องถิ่นที่เป็นที่นิยม และผลิตภัณฑ์โอท็อป ได้แก่ อาหารประเภทขนมจีน ส้มตำ แหนมเนือง อาหารจากปลา โดยมีวัฒนธรรมการกินเขาคั่วเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดี ภาคกลาง สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ อาหารท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์โอท็อปส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์จากปลาน้ำจืด กว๊านเตยเรือในจังหวัดอยุธยา และตลาดเก่า เช่น ตลาดร้อยปี ตลาดบางปลาหม้า เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ได้เป็นอย่างดี ภาคตะวันออก สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีอาหารท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์โอท็อป ได้แก่ ผลไม้ตามฤดูกาล หมูชะมวง และเส้นจันท์ เป็นต้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ภาคตะวันตก สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีอาหารท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์โอท็อป ได้แก่ ขนมหวานในจังหวัดเพชรบุรี และอาหารทะเลในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น ภาคใต้ สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีอาหารท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์โอท็อปเป็นอาหารทะเล อาหารจีนฮกเกี้ยน และต้มยำ เป็นต้น และสำหรับกรุงเทพมหานคร มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะวัด วัง สถานที่ช้อปปิ้งต่างๆ และมีอาหาร

ทุกชนิดให้เลือก ทั้งนี้ อาหารรอบเกาะรัตนโกสินทร์เป็นแหล่งวัฒนธรรมอาหารที่สำคัญของกรุงเทพฯ ซึ่งจากข้อมูลงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยเป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านอาหารที่สำคัญ เนื่องจาก ลักษณะอาหาร ความผสมผสานของชาติพันธุ์ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน สภาพอากาศที่มีอุณหภูมิ ร้อนชื้น ทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ของผักและผลไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ทุเรียน ลองกอง สลละ เงาะ และมังคุด เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน ก็เป็นแหล่งของพืชผักสมุนไพร ซึ่งต่างก็ได้รับการยืนยันในแง่สรรพคุณที่เมื่อนำมาใช้เป็นอาหารก็จะทำให้มีผลดีต่อสุขภาพมากกว่าผลเสีย ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ในอาหารประเภทแกง และอาหารประเภทอื่นๆ อีกทั้งประเทศไทยยังเป็น ประเทศที่มีดินแดนชายฝั่งทะเล ทำให้มีอาหารทะเลอุดมสมบูรณ์ โดยอาหารในแต่ละภูมิภาคก็จะมี ความแตกต่างตามลักษณะของภูมิประเทศที่ตั้ง ทำให้เกิดเป็นอาหารที่น่าเรียนรู้ และโดดเด่น รวมถึง คนไทยมีอัธยาศัยดี และมีการนำเสนอผ่านการปรุงทำให้การท่องเที่ยวที่น่าสนใจขึ้นได้เห็นรูปแบบและ วิธีการปรุงอาหารในท้องถิ่น หรือการลิ้มลองอาหารที่มาจากวัตถุดิบสำคัญในท้องถิ่นนั้น ๆ ก็ทำให้ สามารถเป็นกิจกรรมเสริมที่น่าสนใจอีกกิจกรรมหนึ่งของนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดทำคู่มือสรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร สำหรับพื้นที่ในเขตจังหวัดภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาค ตะวันตก ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร โดยมีข้อมูลทั้งด้านอาหารและด้านการท่องเที่ยวรวมถึง เทคนิคการเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถ เดินทางท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

โดยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นประจำจังหวัด ได้แก่ สำนักงาน การท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัด ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร ประจำจังหวัด คณะวิจัยได้นำเสนอข้อมูลการวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รับผิดชอบประจำ สำนักงานการท่องเที่ยวประจำแต่ละภูมิภาค ถึงความเป็นไปได้และแนวทางการดำเนินงาน พบว่า แนวทางที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารมีลำดับดังนี้

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรงของกระทรวงท่องเที่ยวและ กีฬาจะต้องผลักดันให้ อบท. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการพัฒนาและส่งเสริมเพื่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เกี่ยวกับอาหาร

2. จะต้องสร้างองค์ความรู้ด้านอาหาร เตรียมความพร้อมด้านสถานที่รวมทั้งด้านการจัดการในพื้นที่

3. ประชาสัมพันธ์ และเสนอขายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มผู้ประกอบการอาหาร และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวได้ทราบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและสามารถให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวไปในทิศทางเดียวกัน

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวการเรียนรู้อาหารให้กับโดยให้กับนักท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวางเพื่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งผลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยว และผลักดันให้การท่องเที่ยวเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารเป็นกิจกรรมต้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ

3. ควรจัดให้มีงานวิจัยการยกระดับและพัฒนาร้านอาหารและสถานประกอบการที่อยู่ในเส้นทางการศึกษาให้มีคุณภาพอยู่ในระดับเดียวกันหรือสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้โดยเป็นไปตามมาตรฐานสากลเพื่อสร้างความมั่นใจและสร้างความตระหนักให้กับผู้ประกอบการ